

Asia: VN/32853/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n ja 5 luvun 2 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan yleiset huomiot koko esityksestä

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Kyse on sektorikohtaisesta sääntelystä, joten EK lausuu asiasta yleisellä tasolla ja viittaa muilta osin jäsenliittojensa, mm. Elintarviketeollisuusliiton ja Kaupan Liiton, lausuntoihin.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan sen tavoitteena on edistää elintarvikemarkkinan toimivuutta parantamalla heikomman osapuolen suojaa elintarvikemarkkinalla, erityisesti maataloustuotteita ja elintarvikkeita myyvän tavarantoimittajan asemaa sopimuskumppanina. Olennaiset hallituksen esitysluonnoksessa esitetyt muutokset koskevat mm. 4 a §:än ehdotettua neuvotteluvoiman väärinkäyttöä koskevaa säännöstä, 4 b §:än ehdotettua kieltoa edellyttää tiettyjä tietoja sekä 4 c §:än ehdotettua ostajan tuotemerkin (ns. private label) suosimisen kieltoa.

EK pitää mm. tavoitteita reilusta kilpailusta elintarvikemarkkinoilla ja liikesalaisuuksien riittävästä suojasta yleisellä tasolla perusteltuina. EK katsoo lisäksi, että lainsäädännön on taattava viranomaisille ja markkinatoimijoille riittävät ja myös tosiasialliset tehokkaat keinot mahdolliseen markkinavoiman väärinkäyttöön puuttumiseksi. Ehdotetuissa säännöksissä on kuitenkin eräiltä osin kyse poikkeuksellisesta puuttumisesta yritysten elinkeinovapauteen ja sopimusvapauteen. EK on eri säädöshankkeiden kohdalla johdonmukaisesti katsonut, että sopimusvapauden rajoittaminen yritysten välisissä sopimussuhteissa on rajattava vain välttämättömään ja tällainen lainsäädäntö vaatii tuekseen erittäin vahvat perusteet. Yritysten välisissä suhteissa sopimusehtojen tulisi lähtökohtaisesti olla osapuolten vapaasti sovittavissa. EK katsoo, että sellaisista sopimusvapauden ja elinkeinovapauden rajoituksista, joita ei jatkovalmistelussa voida perustella riittävän yksiselitteisillä vaikutusarvioilla, olisi luovuttava.

EK kiinnittää huomiota siihen, että kyse olisi kansallisesta sääntelystä, joka ylittää elintarvikemarkkinaketjun sääntelyä EU:ssa raamittavan UTP-direktiivin tason. Hallituksen esitysluonnoksessa yhtäältä todetaan, että tämän on esitetty asettavan kansalliset ja kansainväliset sopimukset merkittävästi eri asemaan ja ohjaavan elintarvikeostoja ulkomaille, mutta toisaalta esitysluonnoksessa arvioidaan, että ehdotettujen uusien pykälien ei kuitenkaan katsota olevan vaikutuksiltaan niin laaja-alaisia, että tästä aiheutuisi merkittäviä ongelmia. Esitysluonnoksessa tätä tulkintaa ei erikseen perustella. Mahdollisuutta siitä, että sääntely ohjaisi elintarvikeostoja ulkomaille, olisi joka tapauksessa arvioitava jatkovalmistelussa.

EK kiinnittää huomiota siihen, että asiaa käsitellyt työryhmä ei ollut yksimielinen ehdotettavista säädöksistä ja lainsäädäntöön ehdotettavista muutoksista esitettiin työryhmän työssä eriäviä näkemyksiä jopa viranomaistaholta.

EK huomauttaa lisäksi yleisellä tasolla, että nyt lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnokseen liittyy vähäistä suurempia laadullisia ongelmia. Useat hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetut säännökset on muotoiltu tavalla, joka jättää niiden olennaisen sisällön epäselväksi eikä hallituksen esitysluonnos kokonaisuutena täytä lainsäädännöltä edellytettäviä laadullisia vaatimuksia. Lisäksi hallituksen esityksen perustelut vaikuttavat olevan joltain osin ristiriidassa varsinaisen säädöstekstin kanssa tai menevän näitä pidemmälle, eli esitysluonnoksessa on piirteitä ”perusteluilla säätämisestä”, mistä tulisi jatkovalmistelussa luopua. Säädösteknisten ja laadullisten haasteiden lisäksi lausuttavana olevan esitysluonnoksen vaikutusarviointeja on yleisesti tarpeen vahvistaa nykyisestä.

2. Huomiot esityksen vaikutuksista

-

3. Huomiot luvusta suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

-

4. Muut huomiot perusteluista

-

5. Huomiot 1 §:stä Soveltamisala säännöskohtaisine perusteluineen

-

6. Huomiot 1 a §:stä Säännökset, joita sovelletaan riippumatta muutoin sovellettavasti laista säännöskohtaisine perusteluineen

-

7. Huomiot 1 b §:stä Lain tarkoitus säännöskohtaisine perusteluineen

-

8. Huomiot 2 §:stä Määritelmät säännöskohtaisine perusteluineen

-

9. Huomiot 2 e §:stä Kaupalliset kostotoimet säännöskohtaisine perusteluineen

-

10. Huomiot 3 a §:stä Neuvottelut poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta säännöskohtaisine perusteluineen

-

11. Huomiot 4 a §:stä Neuvotteluvoiman väärinkäyttö säännöskohtaisine perusteluineen

-

12. Huomiot 4 b §:stä Kielto edellyttää tiettyjä tietoja säännöskohtaisine perusteluineen

-

13. Huomiot 4 c §:stä Ostajan tuotemerkin suosimisen kielto säännöskohtaisine perusteluineen

-

14. Huomiot 5 §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutettu ja 7 §:stä valvonta säännöskohtaisine perusteluineen

-

15. Huomiot 10 §:stä Huomautus, 11 §:stä Julkinen varoitus ja 11 a §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutetun asettama kielto säännöskohtaisine perusteluineen

-

16. Huomiot 11 b §:stä Markkinaoikeuden asettama kielto ja 12 §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutetun oikeus hakea markkinaoikeudelta kiellon määräämistä säännöskohtaisine perusteluineen

-

17. Huomiot siirtymäsäännöksestä

-

18. Huomiot 12 a §:stä seuraamusmaksu ja 13 b §:stä Viranomaisten välinen tietojenvaihto säännöskohtaisine perusteluineen

-

19. Huomiot Oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta säännöskohtaisine perusteluineen

-

Mäki-Lohiluoma Juho
Elinkeinoelämän keskusliitto EK